

hele vor sociale Ordning er saa uheldig, at den næsten ikke kan tænkes værre, og at der meget snart, hellere i Dag end i Morgen, maa komme gennemgribende Reformers paa dette Omraade, dersom ikke Nøden og Glædeligheden skal vokse saa stærkt, at den tilsidst driver til Fortvivlelsens Selvhjælp og til meget alvorlige Omvæltninger, hvis Følger ingen af os kan ane. Forholdene ere jo aabenbart saaledes, baade paa Landet og i Byerne, at de allerfleste unge Mennesker, der gifte sig og sætte Bo, have saa godt som ingen Formue og ere henviste til at arbejde og slide næsten over Gvne, saa længe de have Kræfter, til Livets allerførste Fornødenheder, og naar det er forbi, at blive smidt hen paa en Fattiggaard, hvor de ikke blot miste deres borgerlige Rettigheder og Friheder og i den Henseende blive stillede lige med Forbrydere, men endogsaa miste hele deres personlige Frihed. Disse Fattiggaarde staa efter min Overbevisning som en Skamplet paa det borgerlige Samsfund, og der turde vistnok med Rette skrives over Porten: Lad Haabet blive udenfor. De staa som en truende, næsten uundgaaelig Uvejrsfy i Horisonten for de allerfleste Smaakaarsfolk i hele Landet, og denne Frygt for dog til sidst at komme der forbittrer dem hele Livet, svækker Kræften og Modet og tager i det hele Virkelysten bort, da de næsten ikke øjne nogen Udvej til at undgaa dem. Det er denne frygtelige Ulykke, som ikke blot rammer dem, der komme der, men i det hele taget staaer med al sin Stræf i Horisonten for enhver, der ikke er ligefrem formuende eller særlig quistig stillet i Samsfundet, det er denne Ulykke saavel for den enkelte som for hele Samsfundet, som dette Forslag søger at fjerne, og ingen skal villigere end jeg indrømme, at det er i Grunden altfor lidt, og at hæderlige Mænd og Kvinder, der have slidt sig op i Arbejdet i Samsfundets Tjeneste, virkelig paa deres gamle Dage have al menneskelig Ret til at kræve mere, end dette Forslag yder. Ingen er derfor villigere end jeg til at indrømme, at det i Grunden er meget for lidt, men det er dog noget, og det gaar dog i den rigtige Retning. Ingen kan fuldt ud beregne al den Betydning, det virkelig vilde faa, dersom dette Forslag blev ophøjet til Lov. Det vilde gøre Livet i det mindste noget mere taaleligt for de egentlig fattige, og for alle de Smaakaarsfolk, for hvilke det tager den Stræf bort, som de bestandig have i Livet, vilde det gøre Livet mere lyst. En hel Del vilde faa mere Mod til at tage fat paa Arbejdet og mere Frejdighed, og i det hele taget meget bedre holde Modet oppe til at slide med det strænge Arbejde for Livets første Fornødenheder,

saa længe de ere i deres Kraft, naar de blot vide, at det er sikkert, at naar de blive gamle, kunne de faa et ganske vist meget tarveligt, men dog hæderligt Underhold, uden at miste deres borgerlige Rettigheder, og uden at miste deres personlige Frihed. Jeg er vis paa, at hele den store menige Almue vil langt foretrække den Udbygning frem for billigt Sukker og frem for dette velsignede Sultetøj og de danske Frugtvine, som de for Resten ikke faa noget af alligevel. Hvilken Lykke vilde det ikke ogsaa være for Kommunerne. Det er jo en Kendsgerning, at skønt det er en hundst Fattigunderstøttelse, man byder, løber det op til saa meget, at det hviler som et Mareridt paa Kommunerne. Trindt omkring hører man Klager over, at de kommunale Udgifter stige over alle Grændser, og at de blive næsten utaaelige. I den Kommune f. Eks. hvor jeg bor, ere allerede i mange Aar vore kommunale Udgifter løbne op til 50 Kroner pr. Td. Hartkorn, og de ville blive betydelig større med det allerførste, dersom der ikke snart sker en Forandring. Og saa i den Henseende er dette Forslag saaledes højt nødvendigt, skønt det ganske vist er Kommunerne, som jeg i den Henseende sætter i anden Klasse over for dette store, at der virkelig times de fattige den Ret, som jeg finder, de fortjene. Jeg har i de senere Dage hørt fra moderat Side fra mange Medlemmer her i Tinget: Hvad kan alt dette nytte, det kan jo ikke blive gennemført. Nej, dersom de Herrer af Flertallet her i Tinget ville stemme imod det, kan det ganske vist ikke blive gennemført, det skal indrømmes; men naar de stemme for det, ser jeg aldeles ikke nogen Umulighed i, at det skulde kunne gennemføres. Jeg synes, at de Herrer i det mindste ved at stemme for det kunde prøve, om det ikke var muligt at faa det gennemført. De allerfleste Medlemmer i alt Fald af Oppositionen her i Salen og mange af Høire have jo vel nok sagt til deres Vælgere, at de ville gøre alt, hvad de kunne, her inde for at udrette noget godt for Smaakaarsfolk, særlig ved en Alderdomsforsørgelse eller lignende. Jeg fortaar ikke, hvor de Herrer, der have sagt det, kunne stemme imod dette Forslag og saa dog kunne møde deres Vælgere. Jeg vil sige for mit Vedkommende, at jeg med det Begreb, jeg har om, at en Mand er en Mand og et Ord et Ord, vilde ikke turde mødes med mine Vælgere, det havde jeg ikke Mod til, dersom jeg stemte imod et saa billigt Forslag som det foreliggende. Der var en Gang en Professor, som sagde i sine Forelæsninger til de studerende, at dersom de kom i Trang enten materielt